Csütörtökön 45. Szám. Március 5-jén 1857.

A „Kolozsvári Közlöny“ megjelenik minden vasárnap és csütörtökön reggel.

Szerkesztőségi szállás: piacz-sor, Dietrich-ház 277 sz: a hová a lapot illető küldemények, u. m. dolgozatok, hirdetések, a szerkesztőségnek szánt nyomtatványok példányai, s a reclamatiók utasitandók. Bermentetlen leveleket csak rendes dolgozótársainktól fogadunk el. Közre nem bocsátható közleményeket nem teszünk félre, hanem elégetjük.

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI, TUDOMANYOS ES SZEPIRODALMI LAP.

ERDÉLYI MUZEUM-EGYLET KÖNYVTÁRA

A „Kolozsvári Közlöny“-re előfizethetni minden cs. kir. postahivatalnál, Kolozsvártt Stein János ur középutczai könyvkereskedésében, hová a posta által küldendö pénzes levelek is czimezendök. Előfizetési ár postai szétküldéssel vagy házhoz kihordással: negyed évre 2 frt. 40 kr. felévre 5 frt. egész évre 10 frt. p. p.

Hirdetések: négyszer hasábozott sorát 4 ezüst krajczárért, irodalmi akét 2 krért közöljük.

Közlemény az erdélyi muzeum-egyleti ajánlatok iránt.

XIX. 185

751.) B. Wesselényi Farkas 1,000 p. ft. urb. pap.
752. Paget János úr . 1,000 „
753.) Ifj. B. Wesselényi Ferencz 1,000 „
754.) Özv. gr. Bethlen Jánosné, Wesselényi Zsuzsánna . . . 500 „
755.) Ugron Tamás úr . 100 „
756.) Ugron Gáspár úr . 100 „
757.) Ugron sigmond úr . 100 „
758.) Ugron Ádám rend. részv. 5 „
759.) Szacsvay Sándor úr . 5 „
760.) Rácz László prépost úr 5 „
761.) Alután Szilárd olv. kanon. 5 „
762.) Boér István énekl. kanon. 5 „
763.) Czipariu Timotheus kanon. 5 „
764.) Sorényi Tivadar kanon. 5 „
765. Papfalvi Szilárd kanon. 5 „
766.) Fekete János kolozsv. g. e. esp. 5 „
767.) Faragó Ilyés rector egyszer mindenkorra . . . . 5 „
768.) Mánfy István, jegyző egyszer mindenkorra . . . . 3 „
769.) Eördögh András volt megyei fő pénztárnok úr a négy első magyar király ezüst pénzeiből egy-egy példányt
770. Mayer Józsefné egy régi pénzekből készült karpereczet.
771.) Pintye Lina kisaszszony 3 dr ezüst és 14 darab régi rézpénzt.
772.) Anwánder Antal úr egyszer mindenkorra . . . 40 „
773.) Balogh János úr rend. részv. 5 „
774.) Macskási János úr . 5 „
775.) Biró Miklós cs, kir. felszólalási biztos úr . . . . 5 „
776.) Szilágyi Pál úr . 5 „
777.) Ifj. Szilágyi Miklós jogász 5 „
778.) Kirinyi Lajos úr . 5 „
779.) Kozma Alajos úr . 5 „
780.) Csiszár Károly úr . 5 „
781.) Holicska István úr egy r. rész. 5 „
782.) Zachariás Dániel ev. ref. lelkész úr r. részvényt . . . . 5 „
783.) Tompos József úr . 5 „
784.) Veress Antal úr . 5 „
785.) Mihálovics Tobiás úr . 5 „
786.) Ribitzei Ferencz úr . 5 „
787.) Lengyel István úr . 5 „
788.) Pietsch Antal úr egyszer mindenkorra fizetett . . . 2 „
789.) Pietsch József úr egysz. mind. 1 „
790.) Pataki János úr egysz. mind. 1 „
791.) Baternay Imre úr egysz mind. 2 „
792.) Schmiedt Frigyes úr egyszer mindenkorra . . . . 3 „
793.) Adler Ignácz úr egysz. mind. 5 „
794.) Baternai Emilia egysz. mind. 4 „
795.) Nánási László egysz. mind. 1 „
796.) Körösi György egysz. mind. 2 „
797.) Pankl József egysz. mind. 2 „
798.) Némethy József úr 5 dr. régi becses könyvet, egy régi török tentatartót.

(Folytatása következik.)

Szellemi érdekeink.

IV.

Ha elismerjük, hogy az ifju nemzedék azon alap, melyen jövendönk erőteljes vagy bomladozó épülete álland; ha belátjuk, hogy az alap milyensége feltételezi az egész épület milyenségét; nem lehet nem látnunk azt is, hogy fajunknak falvainkban növekedö sarjai, a mostani sovány szellemi apolás utján nyerhető erő által, bizony gyenge garantiat nyujtanak egy szebb jövő iránt.

Midőn Fejedelmeink és őseink törvényalkotó hatalma a hazánkban divatozó vallásfelekezetek jogait iskoláik iránt örökre megalapitá s eképp a nemzetélet legfontosabb factorát, s a nevelést müvelés végett kezeikbe adta, azon erkölcsi kötelezettség kisérte a becses adományt, hogy azt a haza és nemzet magas czéljaira, erkölcsi és szellemi sulya öregbitésére, életereje végnélküli gyarapitására gyümölcsözőleg kamatoztassák. E nagyszerü fidei-commissum szentségéhez a kegyelet erös köteléke köt minden vallásfelekezetet; s ha még is van a nevelés, különösön a falusi nevelés ügyében sok kivánni való, az onnan van, mert az ös iskola-joggal az ös tanitói rendszer is csaknem mindenütt a jelenkor birtokába jött. Pedig a régibb kor kivánalmai a mai követeléseitől lényegesen különböztek. Ma az iskolás ifju is több természettani ismerettel bir, mint a régi bölcs Aristoteles; régebb igen derék, elökelö uriaszszonyak nem tudtak sem irni, sem olvasni; mig most a nem derekak is birják a képességet. A mai kor a villámot levélpostának (telegráph) fogta be a fellegcsináló gőzben a mesék tátasát léptette az élet szinpadára; az emberi ész istenneli rokonságát számtalan nagyszerü találmányok létrehozásában igazolja. Öseink nyilai korunk javitott hadeszközeivel szembe ma győzelemre nem vezethetnének s bizony azt sem remélhetjük, hogy több százados tanitói rendszerünk mellett falusi iskoláink ifjainkat egy kivánatos jövö alapjává képezik.

Csak vastag önámitás várhat a mostani falusi tanitók legnagyobb számától kerunk igényeihez mért nevelési eredményt. Erőtelenek erőt nem kölcsönözhetnek... S azzal sem ábrándozhatunk, hogy egyhamar a falusi tanitói pályát akkora vagyoni vonzerővel ruházhatjuk fel, hogy nevelői képességeket vonszon magához a nagy hordererejü ügy kedvező fejlesztésére. Mert ha felteszem, sőt a közjó nevében mintegy követelem is, hogy Erdély lelkes hazafiai, a testvérhon példájára, a nem sokára munka alá kerülö tagositások alkalmával a népnevelés érdekének is szakasztanak egy-egy tagocska birtokat, azon esetben is csak tizedék multa idézhetne elö némi, de csak némi javulást; mig a vallásfelekezetek közhatalma, ha komolyan akar, legott igen kedvező lendületet adhat ez ügynek.

A papi pálya ha nem is fényt, de bizonyos mértékü anyagi és erkölcsi sulyt biztositván egyénei számára, mindig birt olyakat vonni magára, a kik a kor miveltségi állapotával helyes arányban állottak. A mostani viszonyok e pálya becsét meg kiáltobbá teszik, szellemi sulya növesztésére nagyon befolynak. A munka pedig az Ur szőlőjének mivelése körül annyira megkönynyült, hogy a papság legtöbb helyeken csak nem sine curavá vált. Az egyhéten egy beszéd, az ima-könyvek használata, biblia-magyarázat vasárnap délután, a vasárnapi tanitás mellözése sat. éppen azon arányban könnyitették a papi teendöket, a melyben a szaparodó nevelési igények növelték az iskola-tanitók terheit. És még is amazok a javalmak kétharmadában részesülnek, mig ezek az egy harmaddal beérni kénytelenek. Ezen anomalia megszüntetést követel s szüntessék meg a vallásfelekezetek a tanitási jogért elvállalt kötelezettség teljesitése, a jobb nevelés érdekében; szüntessek meg az által, hogy a papokat nem csak a felekezeti iskolák felügyelöi, hanem rendes tanitói gyanánt rendeljék és kötelezzék el.

Erős meggyözödésem, hogy falusi iskoláink viszonyai s anyagi viszonyaink mostani állapota mellett ez azon egyetlen út, melnyen a falusi tanitásnak oly nyomatékat adhatni, minö a közmiveltség, itt-ott felolvadásnak indult nemzeti erönk hangosan igényel.

Berde Á.

Üti vázlatok.

V.

Róma, január. 1857.

(Vége.)

Azt mondja egy nagy költönk, hogy kezdet és vég egy mást éri, — igaz, igaza van bizonyos értelemben,—de elromlik a Via-Appia és nem váltja fel a vasút. Elpusztulnak hidai, töltései és most silány keskeny út vezet ugyanazon irányban. Nincsen meg az élénk népség, a tettdús ivadék, mely bizonyosan népessé tette vonalát és most pusztaság környezi az utast, alig lát mozgást az ember.— Számszerint meg tudnám mondani, kikkel és mikkel találkoztunk; mindösszve is egyetlen-egy hintóval, melyben valaki, civita-vecchiai, kocsikázott a tengerparton; 2—3 vetturinóval (szekeressel) kik nagyhihetöséggel idegeneket vittek, egynéhány, de csak is, egynehány teherhordó szekérrel és kétkerekü taligával, meg egy pár öszvérhajtóval és 20—25 gyalogossal. Pedig, szinte lehet mondani: Civita-Vecchia Romának kikötöje,—és a világért sem nyargaltunk oly hamar végig az úton, hogy ne lett volna idö a rajta levő mozgást vizsgálgatni, mert a czammogás délelött 11 órától estve 9-ig tartott ámbár a távolság csak nagyon kevéssel több 9 geogr. mértföldnél.— Néztem, mi van jobbra balra az út körül pusztaság, pusztaság és ujra pusztaság. Itt amott a bogáncsos földeken bokros oldalakon egy-egy juhnyáj legelészett. Aztán, láttunk még egy pár komor kinézésü vén kastélyt,

TÁRCZA.

CZILIKE.

(Beszély, mely a „Société des gens de lettres“ által tavaly kitüzött pályadijak közöl az első rendüt nyerte.)

Irta: **Fortoul**, forditotta: **Turul**.

(Folytatás.)

Nem, kis gyermek, Róbert ur nem osztogatja oly könynyedén pénzét; mert ö igen fél, nehogy tulságosan pártfogolja a restséget és a bünt.

— Add ide pénzemet, kis tolvaj, kiálta rá.

— El kell fogatni az anyát gyermekével együtt, mondá Frumence.

Erre az anya megütközve arra fordult. Egy pillanat alatt átértette a történeteket, s szó nélkül elvette a gyermektöl a fillért s viszszanyujtotta a fösvénynek, ki azt mormogva vette át; — igen, volt lelke, hogy azt viszszavegye

Azonban az anya arczát a gázlámpa megvilágitotta. Még fiatalak, alig husz évesnek nézett ki; kerekded, sápadt arczának kifejezését két, bámulatosan fekete hajtekercs emelte. Nagy szemei oly sajátságos tekintettel birtak, s két köny, mint gyémánt szemek reszketett pilláin. Ajaka fölött balfelöl lencse nagyságu, kis szemölcs árnyallott. Mind ezt azonnal meglátták Frumence és Róbert; de még egyebet is láttak, egyebet, a mi mindkettöjöket megborzasztotta

A fiatal nő karjaiba kapta gyermekét és gyorsan távozott. A két fösvény rámeredt szemekkel kisérte távoztát. Aztán hosszu csend állott be.

— Milyen hideg van ... mint fázom! mondá Róbert, s fogai vaczogtak.

— Valóban .. nagy hideg van! viszonzá veje. A köd az oka.

— Nem, Frumence ur, ennek nem a köd az oka

— Átfáztunk, szólt Róbert, s ina reszketett a mint felállott.

— Nem, Róbert ur, ennek nem az átfázás az oka. Botjukra támaszkodva távoztak.

Itten egy kis kitérést kell tennünk, a két fösvény multjára nézve némely dolgokat elmondandók.

Róbert nagyon fiatalon házasodott. Egy kereskedő leányát vötte nöül, a kinél ö munkában volt. A kereskedőház mint menyaszszonyi hozomány neki jutott. Házassága első évében született egy leánya, Ceciliának keresztelték, Czilikének kényeztették. A kicsike szegény alig volt tiz éves, a midön anyját elvesztette. Róbert intézetbe adta a gyermeket. Kevéssel azután kereskedőtársául fölvette Frumencet a ki iránt rokonszenvvel viseltetett, mert jellemük és gondolkozásmódjuk mindenben öszszetalált. Az érdekek közössége még inkább öregbitette a két fösvény egymáshozi hajlamát. Tizenhárom éves korában már Czilike bámulatos szellemi fensöbbséggel, s korához képest oly érett észszel birt, hogy az bámulandó volt. Róbert kivette leányát az intézetböl, kezibe adta a lajstromos könyveket és elbocsátotta könyvvivöjét. Ezerötszáz frankot nyert ezáltal, s ez igen szép, de igazán!

Czilike nagy leánynyá növén, meglepöleg szép lön Nagy szemeinek szine hasonlitott a mély vizek sötétzöld árnyalatához, a mint Frumence megjegyzé. Aztán, a mi csak szépségét növelte, balfelöl ajaka fölött egy parányi szemölcs árnyallott; alig volt akkora mint egy lencseszem. Ezen ugynevezett anyajegy még inkább kiemelte arczszinének halvány fehérségét. Ö ép oly nemeslelkü volt, mint atyja önző; s ez nem kicsiség, söt csudálatos dolognak nevezhetö. Föltette magában, hogy Istent folytonosan jó tettekkel engeszteli azon rosz cselekedetekért, a mik a családi tüzhelytöl kikerültek; és Róbert ur ezen kegyes szándékában igen nehéz munkát adott. Azonban sikerült fölötte bizonyos uralmat vivni ki. Róbert ur tartott, igen tartott Czilike mélységes, szetid tekintetétöl.

Frumence, a ki Róbertnél tiz évvel fiatalabb vala, naponként a szép leány körében élve, halálra belészeretett, s a szerelem olyan hogy ha valahová, akárhová befészkeli magát, ott egyedül akar uralkodni: tehát a Frumence szivében is keserü harczra kelt az ott lakó fösvénységgel. Róbert észrevette, hogy hányadán van a dolog E körülmény veszélylyel látszott fenyegetni az egyesitett kereskedöi érdekeket. A dolgon hogyan segitni? Öszszeházasitom öket, szólt magában; s egy hó mulva Frumence kigyógyul.

Czilike elöször nem akart. Róbert szüntelen unszolta; mind hiába! Végreaz ellenkezés felingerelte, utóbbi durva, ellenállhatlan lett. Leánya átlátta, hogy ha tovább is ellenkezik, füstbe megy mind az, a mit eddig kivitt, s semmi jót nem remélhet. Végre egy napon, a midön egy becsületes kereskedö család meghuktatásáról volt szó, a melynek sorsa a két fösvénytöl függött, Róbert igy felelt Czilike esdeklésére: — Menj férjhez Frumencehoz és megteszem, a mit kivánsz, különben nem. — Legyen! mondá ö. — S férjhez ment Frumencehoz. Szegény Czilike! hogy e két önzö emberen diadalmaskodhassék, mily nagy harczot kellett vivnia magával! ... De az ö szive tántorithatlanul nemes volt.

Egybekelésük után nyolcz hóval, Czilike már közel volt ahoz, hogy anya legyen, a midön férjének neve napja is közelgett. Tudjuk, hogy ez alkalomra egy erszényt horgacsolt. Ez erszényre aranygyöngyökkel e szó volt kiszöve: nagylelküség! — Frumence az erszényt jól eltette egy szegletbe.

Kevéssel azután Czilike igy szólt hozzá:

— Frumence én nem sokára anya leszek. Szomoru elöérzet gyötör. Tegyünk valamely istenes dolgot, hogy az ég ura legyen vélem.

— Ha lehetséges....

— Oh az igen könynyü! Kérlek, hozd ide az erszényt, a melyet ajándékoztam és szólitsd fel hozzám atyámat is. A raktárban kell, hogy legyen.

Pár percz mulva Frumence apósával együtt lépett be.

— Édes atyám, szólt Czilike, ideje hogy nekem tett igéretét teljesitse; és te is, Frumence.

— Miféle igéretet?

Czilike feltartotta az erszényt, melyen e szó ragyogott: nagylelküség. Mindketten lesütötték szemeiket.

— Azt igérték volt nekem, hogy ezt megtöltik pénzzel, a melyet én azután tetszésem szerint fogok kiadni.

— Ezt pénzzel megtölteni?... ismétlé Frumence

— Igen; és ha szeretnek engem és szivükön hordják egészségemet, teljesitni, még ma teljesitni fogják igéretüket.

Czilike rávette a két fösvényt az önmegadóztatásra. Hoszas és hasztalan kontörfalazás után, mindenik száz száz frankot adott át. Csak amugy gyöngyözött a verejték homlokukon; majd hogy szivük utána nem szakadt.

— Köszönöm, mondá Czilike, s meg vagyok győződve, hogy e tettüket nem fogják megbánni. Délután mindhárman kimegyünk sétálni, aztán tetszésem szerint kiadom a 200 frankot, —

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

melyek merészen emelkedtek fel a tengerparton; — a régi nagy épületek körül — mintegy azoknak védszárnyai alatt, egy nehány apróbb ház is volt látható, de valódi falu, helység, vagy annál is inkább város, egy sincs az egész útban. A régi udvarházak körül egy-egy kevés föld müvelve volt és az elég jól munkáltnak látszott, de a legnagyobb rész mint ugar legelöül szolgált. Szembetünö az, hogy mig a régi kor tevékenysége jeléül a tömött nagy épületek emelkednek a parton, büszkén törve meg a tenger hullámait, — a jelen nem vette magának a fáradtságot bár fákkal ültetni bé azok kertjeit. Magánosan állanak a gazdáikat és korukat túlélt falak, mint az ösz hervasztó fagya után és a tél fagyos leple alól fejeiket feltartják az elaszott bogáncsok, — utunk hoszszasan vitt a tengerparton és miután a száraz oly kevés változatosságat nyujtott, sokszor fordultunk feléje; figyelemmel kisértük az egymáshoz közeledö és viszont távozó vitorlákat, a gözhajónak meszsze hátramaradó füstjét. A hajók azonban nagyon távol maradtak a parttól, — mintha jelenteni akarták volna, hogy nem ide tartoznak. — Már szélin voltunk Romának, házak voltak körülöttünk, és még is oly folytonos néma csend uralkodott, hogy én még mind azt szerettem volna tudni: távol vagyunk e most is?

És most olvassuk ki a látottakból azt, mit hangosan hirdet a néma vidék: hiányzik a kereskedés, hiányzik az ipar, hiányzanak a müvelt gazdaságok és átalán: hiányzik a közvagyonosság.

Nyissuk ki útivezérünket is, az utasok rendes kézikönyvét, — nézzük meg, mi újjal szolgál ezen útra vagy vidékére nézve. — Azt mondja, hogy a birtokok közönségesen nagy terjedelmüek és azokat nagy darabokban szokták 12 évre, bérbe adni. A 12 év alatt a haszonbérlö béveti a földeket n é g y s z e r. A fennmaradt idöben alárendások mint juhlegelöt szokták használni (Förster)—

Folytassam-e megjegyzéseit?.... gondolom már ez is eleget beszél, — söt, magát az egész levelet is bevégzem. Pedig még el kellene mondani, hogy a világért sem mindenütt oly kopár pusztaság Olaszország, mint Civita-Vecchia és Róma közt, és pl. Lombard-Velencze az útak környékén egy folytonos kertet tüntet fel. Még beszélnem kellene arról, hogy hányszor állitják meg az embert passusáért és hogy (Lombard-Velenczén kivül) mindenütt pénzért láttamozzák. Hányszor nem vizsgálják meg podgyászát! hogy nincs-e valami megvámolni való benne, — és minden nyomon új meg új pénzekkel találkozik, n elyeknek mig viszonyait megtanulja az útas, haladván, keletöket elvesztik. El kellene átalán mondani, hogy az apróbb olasz államokban, éppen ezekért, ugy találhatja az ember magát, mintha a közép idö vészes korában járva minduntalan megállitnák, hogy vámoljon és fejet hajtson a környék urának, kinek pénzverési joga is van. —

Mindezekröl azonban most nem szólva, azzal végzem levelemet, hogy magam is ugy tapasztaltam: miszerint itt nem a jelen de a multaz, mi megérdemli az egyszerü útas nagy figyelmét, és ez, valamint az éghajlat az, mi a számtalan idegen látogatót ide gyüjti. Hogy azonban a régiségek, a müvészi kincsek és az éghajlat menynyire pompásak, arról egy pár szóval nem is lehet beszélni.

B. Kemény Gábor.

M. Vásárhely, febr. 17. Utóbbi idökben anynyi latin, franczia, német mondatokkal alkalmazott megspékelt — megnyársolt — hirlapi udósitás került ki innen, hogy az ideváló közönség egyrésze boszankodva olvasatlan dobta félre azokat, egy felöl unva a mixturákat — vegyitékeket — nem értve azokat mint rebusokat — talányokat — mire természetesen a kifakadások, megjegyzések sora következett. Ha egyszer magyaru! ir az istenadta pennarágója, irjon ugy: hogy minden becsületes magyar ember megértheese, hiszen a ki nem is tud idegen nyelveket, anynyiféle nyelvtanokból könnyen oda alkalmazhat, oda csusztathat egy pár mondást elhitetve a közönséggel, hogy ö birja az idézett nyelveket. Mirevaló eröltetve sokoldalusságunkat mutogatni, mikor a tanult ember mentöl tovább kiván haladni e téren, annál inkább átlátja, hogy mi igen kevés, mit az ember ismerete bir a nagy egyetemböl. Aztán már ki is mentek divatból azok az idegen nyelvekböli idézgetések. Nézzük meg csak a magyarhoni lapokat! Sehol, vagy igen ritkán használják, pedig azt hiszszük: tudnak azok is idegen nyelveket, sat. sat. Ezeket a megjegyzéseket elörebocsátva s tudva, megvalljuk, nem a legjobb kedvvel fogunk a vidéki levelezéshez, nehogy olvasatlan félre dobassanak soraink; de a közügy iránti kötelesség arra birnak: hogy mégis csak valamit irjunk a kölcsönösség elvénél fogva is. Isten neki! elkezdjük hát ily hoszszú bévezetés után leveleink sorát.

Hajh szerk. úr! én soha megnem házasodom; pedig isten-ugyse vén legényecske vagyok már. Csak annakis, hogy tisztelet példényokat kapogatok, azaz — s itt egykis hiuság és dicsekedés — hogy firkálgatok már tizenegy éve, s ha akkor tizenkilencz éves voltam, már harmincz évet elflangéroztam — Jah hogy eljár az idö! De hát mi ijeszté meg önt anynyira, hogy soha megnem akar házasodni? — Kérdezi tán ön. Elmondom. Voltam e farsáng folytán egy pár casinó-bálban. Uram fia, menynyire mentünk! Itt mind nehéz selyem-köntös suhagását hallottam, a leányokon meg bársony és selyem szalagu fejékeket láttam, egyiken czifrábbat mint a másikon. Ugyan vajjon egy ilyen fejék hány véka törökbuza árából kerül ki — vékáját 45 váltó krba számitva? — Hát aztán meg az a selyem-köntös és hozzá tartozandók. Uram, nevigy a kisértetbe! én soha megnem házasodom! Mi lenne az én szegény fejemböl, ha egynehány év mulva feleségem két-három leányával ily formán vagy még más különben, mert a világ mindig halad és a madzag szakad, bálba vonszolna engem is. Addig a pokróczczal a mig ér! Igaz, de meg Vitus, a turi pap, azt mondja korunkra alkalmazva hogy:

Fenn az ernyö, nincsen kas:
Bársony-lájbli, üres has.

Panaszoljan nekem csak valaki a szükségekröl, meg arról, hogy a mostani ifjak nem házasodnak! Tudom bizony, hogy ledorongolom ökemit kivált ha leányos apa, vagy anya lesz a panaszló. Ugyan ki a tatárnak lenne kedve ilymennykö divatos világban megházasodni, hisz, nem vette el az Uristen az én szép eszemet, mely mindig a sana ratiora — józan észre — hallgatott *) — A casinó-bálok e szerint elég látogatottak voltak; mert mi szeretjük a divatot és erölködést.

De megálljunk csak egy kissé! mert ezzel nincs vége mindennek. Van itt még többféle bál is folyamatban mint az „aranykereszt" és „orosz lány" czimü vendéglök bálai, melyek egy a mással farkas szemet nézve vetélkednek de lana caprina — a kecske gyapju felett — a semmi felett; mert a nyereséggel, a mint hallom, elmehetnek pók szedni. Ez e mindenféle bálok közt volt egy a szegények részire adva, a más a kisdedóvoda részire. Ez utolsó a fuladásig tele volt s nyereményekkel volt öszvekötve, mely nyeremények egyrészit Schuller úr oskolája leány-növendékei varrták, miért is a kis angyalkáknak köszönetet mondunk. A szegények bálja jövedelme is szegény volt, mert csak 146 váltó forintra ment, mig a kisdedóvodáé 851 váltó forintra emelkedett. Szép, igen szép e lelkes részvét és ügyszeretet, s itt valamint mindenüt elismeréssel tartozunk a mi szerényen munkás polgármesterünk Petri Ádám urnak, ki lelkes részvétével mindenütt hat és munkál, hol a közügy érdeke ugy kivánja, a nélkül, hogy nagy zajt ütne, tapsokra, elismerésekre vágyna. Áldja meg az Isten érte!

Miröl legelsöbben kelleték megemlékeznem, a **muzeum** részire is egy nagyszerü bál van tervben, de e kegyeletes ügy több elökészületeket igényelvén, az a tavasz szép napjaira van halasztva. Kolozsvár jó példával menvén elöre, lehetetlen, hogy ne kövessük a testvér városte téren is. Szép eredményt e tervhez!

n. r. l.

*) Kérem alásan, megne botránkozzék a t. olvasö, hogy a fennebb mondottak ellenére én is egy-egy idegen szót használok; mert meg is explikálom — magyarázom — igen szépen azokat.

n r. l.

Bethlen vidéke, Lehet, hogy a szerkesztöség nem szereti, ha a levelezök vezérczikk irói elmélkedésekre buzdulnak, midön tulajdonkép csak kisebb érdekü dologról szólnak. Igaza van. Hagyjuk a tért közügyi kérdések megvitatásának, s istenért! ne tartsunk minden eseménykét oly fontosnak, hogy azért hosszszadalmas magyarázgatásokat, s bevezetéseket kelljen irni. Tehát nem elmélkedem, hanem a helyett röviden tudósitom a szerkesztöséget, hogy a mit mult levelemben is érintettem, a bethleni román iskola javára a mult hetekben egy tánczvigalmat rendeztek, mely népes volt és reggelig tartott. Balázsfalvi tanuló ifjak voltak hozatva, a kik nemzeti (román) öltözetben szépen s öszszevágóiag tánczolták el elöször a „kaluser" férfi- és késöbb a „románka" társas tánczot. A naszódi bánda muzsikált lanyhán, a minö a gyülekezet kedélye is volt. Tiszta jövedelem 40 ft.

Közelebbröl megirom a helybeli ref. torony építési költségének fedezésére rendezett bál eredményét is.

Mindenki tudja e lapokból, hogy Elekes István hazánkfia Angolországból haza érkezett, s onnan három nevezetes disznófajból nehány példányt hozott. Mint értesültünk, utazásának czélja az angol gazdászati rendszer rövid megtekintése is volt. Ugy hiszem, gazdaközönségünk igen kedvesen fogja venni, ha úti jegyzeteit e lap hasábjain közölné. *) Olyan értelmes ember, mint ö, rövid idö alatt is sokat láthatott, s eredeti humora és sok oldalu képzettsége kezeskednének közleményei népszerüségéröl.

X.

Inakfalva. Szerkesztö úr! száraz tényeket irok, melyek magok beszélnek, ha mi magyarázgatni nem is kisértjük. E faluban lakik egy Varga János nevü kerekes-mesterember, ki egyszersmind korcsmáros, ennek folyó hó 13-án egy kis fia meghalván, 15-én elakarta temetni, s mind református vallásu, a szomszéd décsei ref. kántort hivta meg, ki a rendelt idöre több décsei lakosokkal meg is jelent a halottas háznál; a temetés kezdetével azonban a helybeli görög egyesült román lelkész a házba bément, a halottról a szemfedelet lehuzta s öszszeszaggatta; azután mikor a testet kivitték az udvarra, hogy a kántor a szokott módon bucsuztatót énekeljen, ez éneket az emlitett lelkész ferde énekével gunyolta és zavarta. Végre a koporsót szánra tették s elinditották a temetö felé (melyben minden inakfalvi magyarok és reformátusok nyugosznak) ekkor azonban a tisztelendö ur felugrott a szánra s magát rávetette a koporsóra, a-koporsó megrepedt: igy vitték az élöt a halottal mintegy 100—150 lépésnyire. Itt sok kérés s rimánkodás után sikerült a hivatlan keservest leszállitani a halottról; de a szánról leszállva a gyász-menet vezetöjének — kántornak — rohant, azt viszsza lökdöste s feltartóztatta, anynyira, hogy a menet kénytelen volt megállapodni. A bánatos apa ekkor bément a fogadóba, hogy az ott levök közbejárásával próbálja a dühöngö lelkészt lecsendesiteni, követte neje; a lelkész a nönek rohant s ugy nyakon-ragadta, hogy elájult, a férj tolvajt kiáltott, de segitségre nem jött senki. A gyász-menetet vezetö kántor ily körülmények közt tanácsosabbnak tartotta, a halottal viszszatérni. Hogy a kántor jól sejtett, a következö nap megmutatta, a mikor is az egész falu kigyült a temetés megakadályozására s csak is a csendöri töltött fegyverek tekintélye vitetheté azt véghez.

*) A melyeknek szivesen tért nyitna

a szerk.

Erdövidék, január 20.

(Vége.)

Nem azért hozám fel ezeket, mintha pártolnám, helyeselném, mert tudom, hogy az ily elválasztó fal mint a felekezetiségben, ugy polgári érdekeinkben is káros, és viszszatartó de ezek a székely nemzet természetének eredeti sajátságaira, s jellemvonásaira mutatnak, s én merem állitani: hogy tös-gyökeres és földbirtokos székelyt, gonosztévöt, ezer közöl egyet ha találhatni. — Hogy gyilkolási esetekben, néha forognak, s bünhödnekis — ez heves, s támadásra ingerlékeny ter mészetökböl származik. — A jelenkor czivilizáló mestersége simitó gyalját tán e szegletességek lesimitására is felhasználandja. — A székely nemzet irányában mindig optimista szeretnék lenni.

Még csak egy végszavam, s barátságos köszönetem tisztelt tanár lelkész urhoz: köszönettel fogadtam utasitását: hogy a székely nemzet életkönyvébe tekintsek, különböző vidékeit bejár am, s rétegeivel ismerkedjem, és tanodai lapokat olvasgassak, s az elötérben álló magas fák az erdö láthatását el ne fogják szemeim elöl." sat. — Tisztelt ur! Érzem: hogy kissé megkésett az intés, — mert én már delén állok hivatali pályámnak, — honnan a tanulás napja megszokott térni. — Azonban szeretnék soká élni, s látni meszsze e világ, s emberiség jobblétre kifejlödését, s azért avagy csak a „Musa vetat mori" — indokból is naponkét valamit tanulgatni feladatom — A székely föld vidékeit, rétegeit gyermek koromtól fogva látogatom, s nemzeti életkönyvét, városi életem, hivataloskodásom alatt is tanulmányozni igyekeztem, s mostis a nemzetet cselekedeteiböl ismerni vágyom söt törekszem. — Az elötérben álló magas fák tetején keresztül nézni, csak a városi fénykörböl sikerült, — mi falusi egyszerüségünkben a fák közti nyilások, rések után kutatunk söt az erdök rengetegeibe is beszélünk, hogy lássuk ott a cserjéket, t skéket, girbe-görbe fiatalokat, de igen a szép egyenes sudarakat is: „tisztogatunk, rontunk, bontunk, hogy épithessünk," — az ingadozó-hajlékonyokat elvtámaszokhoz vezetgetjük, s kötözzük, menynyiben tehetségünk, s befolyásunk engedi, — talán majd egyes akaratunk, s egyéni törekvésünk által öszvehordandott anyagdarabokból a székely nemzetnek is közjobblét épülete a több nemzetekével egyenlö magasságra emelkedhetik, mire az öszszes, tiszta-eredetü, compact magyar szellemü székely nemzet méltó is, képes is. — Györödjék meg ön, hogy becses irományát kisebiteni nem czéloztam, de átalános állitása-

---

s a midön eltávoztak, a küszöbröl angyali mosolylyal kiáltá utánuk: Aztán ne feledjék az igéretet, hogy ezt minden évben ismételni fogják!'

Czilike szépen felöltözve jelent meg az asztalnál. Soha bájolóbbnak, ragyogó szépségében hóditóbbnak nem nézett ki. Atyját és férjét barátságos, nyájas szavakkal üdvözölte. Vége felé az ebédnek, a melyet utóbbiak szándékosan nyujtottak, bement a salonba, zongorához ült, s egy mélabús darabot játszott, melyben lelke beszélte ki magát. Ez hattyudala volt.

— Készen vagyok, indulhatunk, mondá, midön viszszatért ajkain elhaló mosolylyal, s kezében tartva az erszényt.

Róbert és Frumence kalapjok után nyultak; de midön Czilike jobbját a kilincsre tette, egyszerre megreszketett és elsápadt. Az anyai fájdalmak első jelei mutatkoztak. Lehetetlen volt kimennie.

Másnap egy leánykát hozott világra és meghalt; atyja és férje kezeit tartva halt meg, a kik utolsó perczeiben esküvel fogadták, hogy igéretüket lelkiesmeretesen megtartják.

Frumence eleintén vigasztalhatlan volt, s leányában csak Czilike halálának okozóját látta. Nem is nézhette jó szemmel. Azonnal vidékre adta, hogy dajkálják. Tudjuk, aztán mint teljesitette atyai kötelességeit. Czilike meghalván, azon jó hatás is, melyet a két fösvényre gyakorolt, lassanként elenyészett. A rosz indulat nagyobb mértékben viszszanyerte uralmát, mint valaha. Hidegség, szomoruság, mogorvaság jellemzé az egész házat. Por lepte el a jó lélek ágyát, és szomoru, néma zongoráját.

Nehány év mulva fösvényeink felhagytak a kereskedéssel, s egy mogorva, barátságtalan lakházba vonultak viszsza. Ott éltek aztán october 26-dikáig, a hol történetünk kezdetét veszi.

Érti-e most a kegyes olvasó a két fösvény borzadályát, megütödését és zavarát? — Ök Czilikét látták — Czilikét, a ki meghalt. — Az a szegény aszszony, aki apad végén ült ... ö volt, egészen ö volt. Hogyan kétkedhettek volna? A gázláng egész arczát megvilágitotta; s Róbert és Frumence nem ism rhették félre e szép, sápadt arczot, a nagy szemeket, a melyek a mély vizek árnyalatára emlékeztettek és a parányi anyajegyet, a mely ajka fölött árnyallott. — E benyomás miatt egész lelkükben megháborodva siettek el azon helyröl. Különben nem szoktak ily korán hazatérni.

(Folytatjuk.)

Bánfi Dénes. *)

Hogy az érdemes olvasót drámai meglepetésen vagy éppen tán várakozásában dráma ellenes kellemetlen csalatkozáson át ne hurczoljuk, egész szerénységgel kijelentjük, mikint a fentebb leirt „Bánfi Dénes" senki más és semmi egyéb, mint folyó hó 13-kán a helybeli szinpadon eljátszott s a szinczédula szerint „a pesti drámabiráló választmány által Apafi Mihály czim alatt elfogadott eredeti történeti, drámai körrajz (kérem alássan, nagy különbség, ha a történet eredeti vagy ha a dráma eredeti. A melléknévnek is lehetnek megfelelö supplement—melléknevei, nem kell tehát a fönév megfelelöjével fölcserélni) 5 felvonásban, Jókai „Erdély aranykora" czimü regénye után, irta Haray Viktor.

Bátorkodunk az érintett drámára vonatkozólag ezen két szóra: „k o r r a j z" és „drámai" csekély nézetünket elmondani

„K o r r a j z". — Erdély alkotmányos szerkezete, részletes vagy átalános országgyülései társodalmi, mondhatni családi élete örökké különbözött Magyarországétól. A székelység, mint alkotmányos nemzet, tulnyomó erejét tette Erdélynek s a székelyföldön ösidöktöl a primorok s a nemzet más osztályzata közt kirívó földbirtok-aránytalanság s a nemzet önálló életét fenyegetö egyedek elhatalmasodhatása soha sem létezett — A szászok alkotmánya szintén ilyen volt s kevés kivétellel, csaknem elmondhatjuk egész Erdélyröl Középkori hübéri szerkezetnek alig mondhatn k, inkább hasonlitott a görög államok szerkezetéhez; vajdái, fejedelmei, vérkötelékek, idötöltések, harczok közössége által közvetlen kapcsolatban és egy családi sajátságos viszonyban állottak a nemzettel. — Hogy menynyiben volt ez büne vagy erénye Erdélynek nem ide tartozik.

Erdély történelmében a 17-dik század utósó fele igen nevezetes pont; de a menynyire nevezetes, szint oly ismeretlen — Az a kor, a mostani idök szótárában nálunk „noli me tangere" rovat alatt van följegyezve; a magyar nemzet történelmében egy, még mind ez ideig tartó napfogyatkozás, Haray úr ismereteinek nagy oceánján pedig, ugy látszik, hogy még „terra incognita;" azt a kort még történelmi itészi toll nem ecsetelte. Elszórt carthofilacinmok buvára elött lehet csak ismeretes.

A törökbirodalom sülyedése, Németország elbizakodott tervei, Magyarország mindkét rendü olygarchalnak hanyag csökönössége, nemzetellenes bünös önzése s más európai viszonyok a bécsi kabinetet azon nem elpen helyeselhetö, sem saját körülményeivel nem egyeztethetö eszmére bírta, hogy önfentartási s tán terjeszkedési szempontból a háborút mulhatlanúl folytatnia kell. — Maga a kabinét elött is azonban nagy kérdés volt: keletre-e a törökkel vagy nyugotra a francziákkal? Hoszszas vitatás után kelet lön megállapitva.

Magyarország akkori királyának jogos, de önfentartási kötelessége is volt Erdélyt a törököktöl bár mi áron elszakítni és a magyar koronához viszszacsatolni. — Erdély birása nélkül, az akkor európai viszonyok között, a magyar korona megtarthatása a legnagyobb áldozattal is kétséges volt. — Minthogy azonban Franczia ország mesterkedései s különösön némely magyarországiaknak s magának az erdélyi fejedelemnek tett igéretei s biztatásai a magyar királyt ezen tervében nem csak szemben a törökkel nagyon gátolták, Magyarország királya nem csak hadierö, hanem más eszközökkel is igyekezett ellensulyozni Franczia ország befolyását.

Bánfi Dénes, az erdélyi hadak generalisa, báró lett Erdélyben.

Ha ezen tényhez hozzá veszszük Erdélynek akkori belsö, családi, társalmi és alkotmányos életének szellemét, hol csak a fejedelem volt czimben kitünö; és ezzel szemben ha veszszük minden hösi bátorsága mellett is, a felfuvalkodott, kérkedö Bánfi Dénest, könynyen kitalálhatjuk egyéniségének vagy is jellemének viszonyát hazájához s annak belsö körülményeihez; ha veszszük továbbá, az európai viszonyokat, Erdélynek némi önkormányzatát s különösen Franczia ország kecsegtetéseit, a magyarországi pártoskodókat s azon eszméket, melyeknek akkor maga a fejedelem volt zászlóvivöje s ezzel szembe teszszük a magyar király által adott czímek értelmét Erdélyben, kitalalándjuk Bánfi Dénes viszonyát Erdély kormányához.

A körülményekhez képest tehetve, czélunkra elégségesnek tartva, ezek lehetö megjegyzéseink a „k o r r a j z r a." —

„D r á m a i." — Ha jól felfogtuk, „Bánfi Dénes"

*) Rendes szinházi referensünk „B á n f i D é n e s" első adatásán nem lehetvén jelen, kénytelen volt birálatát a darab második elöadatására igérni. De e czikk most beküldetvén, örömmel közöljük azt minden változtatás nélkül, anynyival is inkább, mert a mü megbukottnak tekinthetö, s aligha sokáig nem kellene várnunk, mig az ismét a közönség elé hozatik.

Szerk.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

ban a székely nemzet méltán megütközhetett. — Most egyesitsük békeohajtásunkat; „Adja isten, hogy a jelenkor küzdelmeiért, kitartó fáradságunkért jutalom legyen a jövő nemzedék hálás elismerése!! — — — — — — — —

— — — — — — — — — —

Bányászéletünk folytonos élénkségben halad. — A fülei verető hámor uj tulajdonosai daczolnak a tél erőszakain. — Kohói tüze a légkört anynyira felmelegitette, hogy az építés megnem szünt, mostis nagy szorgalommal megyen felfelé, nagyszerü gyárfejlődik ki belőle. — Egy kenyérmező nyilt meg ez által a szegényebb sorsu, de munkát szerető osztály előtt. — A derék bányatiszt jól ismeri, s ügyesen tudja felhasználni a székely serénységet.

Ez előtt kevés idővel csak egy hamuzsirgyár adott téli foglalkozást a népnek, mikor nagy hó nem esett. — Gy. J. úr élelmezett erdőkön három négyszáz hamvászokat, — s fizette kész pénzzel lugjokat, — s a gyárkezelése — s a fejéritett hamuzsir szállitása által tartott forgásba fe les pénzöszveget; — de most a fülei hámor terjeszkedése, a bevásárolt rengeteg erdőkben öl fák összevágása, szállitása, a vargyas-daezma gyarósi uj rézbánya, melyet D. J és Gy. J. urak, mily jó reménynyel, éppen oly szorgalommal, s nem kimélt költéssel hajtatnak, mint termékeny mezők a szegényebb nép táplálására, s aratásra ösztönözik a családapát, s anyát e téli időben is. — Isten áldja meg az ily iparosokat előmenetellel, szilárd kitartással, hogy a munkás népnek kenyér mezejét tovább is termékenyitsék, s ez által a nemzetnek szellemi emelkedésére is tényező szárnyakat nevelhessenek! — majd apróbb részletekre is kiterjeszkedünk.

Rikaalyi.

Kolozsvári napló.

* Beszélik, hogy itt ott az országban földesuraink közöl sokan a nyomasztó pénzhiány következtében urbérkárpótlási igényeiket előre is üzérkedőkre ruházzák át, még pedig roppant percent elengedésével. Ilyen üzérek városról városra, faluról falura járnak, saz e tekintetben sehogy se értesülteket káros egyezkedésekre birják. Hogy a viszszaélés meggátlására a lehetőségig befolyjunk, figyelmeztetjük olvasóinkat, miszerint Kolozsvártt, Szebenben, Brassóban tekintélyes kereskedőházak tesznek ilyes bevásárlásokat alig valamivel alántibb árkeleten mint a bécsi börzén.

* A Gazdasági egyesület foló hó 25 dikén dél előtti 10 órakor tartandja ez évi első közgyülését a rendes elnökség alatt, s ugyan csak a tisztelt Elnök ö excellentiája teremeiben. A szabályszerü tárgyak mellett, tárgyai ezen gyülésnek: gazdasági mozzanatainkból felmerülő s orvoslásra váró szükségeinkben gyökerező gazdasági inditványok. E gyülésre az egylet közelebb s távolabb lakó t. cz. tagjai, s minden ügybarátok tisztelettel s bizodalommal meghivatnak. A gazdasági gépek eladása mátius 12-ről szintén e hó 25-dikére van áttéve. Kolozsvárt, 1857 mart. 2-dikán. Az egyleti választmány rendéletéből Nagy Ferencz, titoknok

* A kolozsvári tanárok „latin-magyar szótára" nyomtatásával már anynyira előreha ladtak, hogy az első füzet mielőbb szét fog küldethetni az előfizetőknek.

* Zathureczky Gedeon úr, földbirtokos Biharból négy pengő forintot küldött szerkesztőségünkhez keleten utazó hazánkfia Décsey Károly részére.

* Medgyes Ferencz úr, országos ügyvéd, tegnap utazott el városunkból Szászvárosra, mint kijelölt állomására, hol müködését azonnal megkezdi.

* Mint halljuk Balázs Sándor, ismert beszélyiró és a „M. Futár" dolgozótársa egy „Katalin" czimü tragoediát irt, a mely szinpadunkon mielőbb Pesti jutalmára adatni fog. Dramabiráló választmányunk nincs ugyan, mely elöre is kezeskednék a mű életre-válóságáról, azonban semmi okunka fiatal szerzőtől kevesebbet várni, mint a menynyit a költészet más ágában nyujtani szokott — Kilátásunk van még arra is, hogy Csehy Sándornak egy uj drámája szintén szinre kerülend. Egy szóval nálunk a drámairodalom mezején is kezd egy kis mozgalom mutatkozni, a minek, mint jeleségnek, csak örülhetünk.

Nemzeti szinház. Február 26-kán: „Halj-meg és meglátod," spanyol szinjáték 4 szakaszban, irta Don Manuel Breton de los Herreros. — Szinlapunknak, mely olykor (kivált a szereplő személyek kijelölésénél, mint mais) fülleneni okott, előttünk nincs elég hitele, hogy ráhagyjuk, miszerint e darab a spanyol szinműirodalom „legujabb" terméke lenne. A modor, melylyel a jelenetezés eszközöltetik, egy elavult szinműirói iskolára mutat. Anynyi azonban bizonyos, hogy a darabot most először láttuk, s azt Fekete Soma forditotta valószinüleg németből, s kétségkivül középszerü nyelvismerettel. Az alapeszme erőszakolt, s a mű szerkezete kissé hiányos, de az egyszerü, rövid vonásokkal festett jellemek e egészségesek, az életből vettek, s ez lefőbb érdeme. Tegyük még hozzá, hogy kissé érdes, de nem hamis humor szövődik át az egészen, melyet a komoly háttér még inkább kiemel. Közönségünkre kétség kivül hatott azon historiai szinezet is, mely a műnek nem mindig emeli ugyan becsét, de könnyyiti hatását oly néző előtt, a ki hasonló szinek által szeretinemzete multjából felidéztetni emlékeit, legyenek azok bár oly szomornak, mint a miéink. Gyulai, H. P. Kornelia és Filippovicsné szépen játsztak, közöség csekély számmal.

Február 27-dikén a szinház zárva.

Február 28-dikán: „Okos bolond," eredeti népszinmü 3 szakaszban, irta Szigeti József. — Ez esti szomszédunk, a ki a miénktől különben meszsze eső zártszékéből néha mellénk vetődik, váltig erősitette, hogy e darabot Szigligeti irta és hogy Rónainénak szép szeme van. Mind ez nem tartozik nagyon a dologra. Arról van szó, hogy tulajdonképp minő ez a szinmü és miként játsztak? Hanem emlitett szomszédunk megátalkodott bőbeszédü ember, s ha már egyszer kimondta Szigligetinek és Rónainénak nevét, egyszersmind be akarta bizonyitni, hogy amaz mint szinmüiró, ez mint szinésznö minő érdemekkel bir, a miről anynyit lehet beszélni, a menynyit tetszik. Tehát nem kisérhettük kellő figyelemmel a darabot. Csak azt jegyeztük meg, hogy nyelvezete olyan, mintha Fekete oma forditotta volna valamely Uebersetzung után, s meg, hogy leggyakrabban ez a szó: „miszerint" fordul elö benne, melynek a gyakori ismétlés miatt majdmajd olyan komikus hangzása lesz, mint a „quoi"-nak, melyet egy mögöttünk ülö néző mindanynyiszor szomszédja fülébe röhögött, valahányszor megpillantotta Dózsát, a ki „Fox és Pitt"-ben az emlitett szójárásáról emlékezetes királyt személyesitette közelebbröl.

Márczius 1-sőjén „Okos bolond," legujabb, eredeti, énekes népszinmü 3 szakaszban, irta Szigeti. — Hogy ez a szinmü legujabb, nem vitatjuk; hogy eredeti, nem vonjuk kétségbe; hogy énekes (!), a menynyiben egy pásztor egy kis énekre is zúdul a kar szintén helybenhagyjuk; de hogy valódi népszinmü, még pedig jó lenne, azt merőben tagadjuk. Kivéve Márton, mindenesetre legtöbb sikerrel rajzolt, de végre is harmadrangu egyéniséget, hol van e darabban csak egy vonás is, mely kizárólag a nép életéből lenne véve? Vagy talán a közönséges, alanti felfogás teszi azt népszinmüvé? A közönséges még nem népies. Avagy talán a müforma, s a nyelvezet magyarázza meg ez elnevezést? Amaz ingatag, határozatlan; ez pedig hol pongyola, hol feszes, hol otromba, hol az érthetetlenségig fellengös. Opbelia parodiája sikerült parodia, de alig nevezhető népiesnek. Hatosi Gáspár lánczra füzetése, kinoztatása, a mi Mezei Laura, valamint Etelka és kedveseik jellemére foltot vet, minden kegyetlenség mellett is lehet nevetséges, de azért miért lenne az okvetetlen népies! Hát azt minek nevezzük, midön a szerző oly szerencsétlen neveket gyért, mint: Segéli Gyula, Kinzai Boldizsár sat.? — És még is a közönség igen jól mulatott, nevetett és tapsolt. Magunk is nevettünk, kivált, midön Gyulai (Hatosi Gáspár) rablánczaról ugy szabadult meg, hogy az övből kibujt, s egyszersmind azt mondta: „Ezt korábban is tehettem volna!" a mit akár a szerző adott a szereplő szájába, akár ez rögtönözte, mindenesetre nem kedvező criticája az alapeszme szinpadi életrevalóságának. Egyéb irant Gyulai kitünőleg játszott, mint szintén Prielle Kornelia, Rónainé és Pesti is. Balogh játéka kritikán alóli.

Mártius 2-kán: „Egy kis botlás," legujabb franczia vigjáték 3 felv. irta Wolfflard és Fulgence, forditatott Kolozsvártt. — A forditás sikerült, de a darab választása nincs a kolozsvári közönség izléséhez mérve. A szinház üres is maradt.

Mártius 3-dikán: „Csikos," népszinmü, irta Szigligeti. — Filippovics szépen, szabatosan énekelt, a mit K Ida énekéről nem mondhatunk el A zenekart meg kell dicsérnünk. Rónainak higgadtabb biztosabb felfogást ajánlunk, mint a minövel szerepét ez este és az „Okos bolond" második szinrehozatalakor játszta, s ezt elérheti, ha müvészi jövőjét szivén hordva, szerepeihez más irányu előkészületeket tesz, mint az emlitett két este Meglehet, hogy szükségfölöttinek fogja találni jóindulatu tanácsunk elfogadását; de tehetségét ismerve, nem állhatjuk meg, hogy ujból is ne ajánljuk a nemesebb, magasabb müvészi czél utáni törekvést.

Vegyes hirek.

+ Közelebbröl fog kiadatni a m. okt. miniszterium azon rendelete, mely szerint a mely fögymnasiumban három év mulva legalább négy tanár az államvizsgát le nem tette, az megszünik nyilvános lenni

+ Berzsenyinek szelleméhez és nemzetéhez méltó diszes emlékszobrot emelnek Niklán somogymegyei földjei. Somsich Pál ur e czélra már közel 700 pfrtról rendelkezhetik.

+ A „M Sajtó" hirdetései közt olvassuk, hogy a „Növilág" czimü uj, olcsó divatlap első számai már második kiadásban is megjelentek, s a kiadó-hivatal értesitése szerint ezen uj irodalmi vállalat általános tetszéssel fogadtatott Elhiszszük, bár mi még egy számát se láttuk.

+ Pozsonyból febr. 18-ról a „Wiener Ztg" jelenti: „A m. cs. k. közoktatási miniszterium kinyilatkoztatá, hogy a pozsonyi evang. gymnasium, a selmeczi evang. lyceum, a losonczi helvét hitv. fögymnasium s az ugyanottani ágost. evang. hitv, algymnasiumnak azon jog, hogy gymnasiumi nevet viselhessen, s gymnasiumi bizonyitványokat szolgálttathasson ki, nem adathatik meg és hogy mind e tanintézetek ezentul is mindaddig, mig a törvényes határozmányok teljesitésében alapuló jogot, melytől a nyilvános gymnasiumok jellege függ, meg nem szerzendik, egyedül magán tanintézeteknek fognak tekintetni az 1850. évi jul 27-ki császári rendelet értelmében.

+ Február 23-dikán a magyar academia nyelvtudományi osztály-ülését a c és cz betük kérdése foglalta el. A keletkezett vitatkozásban részt vettek Ballagi, Balogh, Brassai, Bertha, Bugát, Hunfalvy Tóth L. és Venczel. Határoztatott, hogy ezen ügy, mint olyan, mely az academia minden osztályát illeti, a legközelebbi összes ülésben (márcz. 2-dikán) bocsáttassék végtárgyalás alá.

+ A párisi evang-egyház lelkésze Coquerel Athanaz urtól közelebbröl egy könyv jelent meg a vegyes házasságról (Les Mariages mixtes,) melyben az arras-i püspök, Monsignor Paris is által tett, s az azon kerületi protestansok által rendkivüli roszalással fogadott megszoritási czélzatok ellen kikel. Coquerel úr e munkájában tüzetesen értekezik mind arról, a mi a vegyes házassági kérdésre vonatkozik Franczaországban, s ezt nem csak egyházi, hanem polgári jogi szempontból is teszi A közelebbi időkben névszerint Párisban sürüen fordultak elö a vegyes-házassági esetek. Háromszáz pár közöl, a kiket 1856-ban a főváros evangelicus papjai összeeskettek, egyharmad vegyes vallásu volt. A föltételek, melyek mellett ilyen esetekben a cath. clerus segédkezet nyujt, átalában oly sértök a protestansokra nézve, hogy legtöbb esetben kikerülik annak igénybevételét.

+ A brassói német lapban olvassuk A „Volksfreund" szebeni levelezője irja, hogy közelebbröl Holzmengenben a protestans vallásról többen áttértek a kath. egyház kebelébe. Mi az ellenkezőröl értesülünk. — Ugyanazon levélből veszszük a tudósitást, hogy püspök ö nagyméltósága egy fiatal lelkészt küldött be Moldvába, hogy az oda kivándorolt és csangómagyarok nép alatt ismeretes székelyeknek az evangeliumot hirdesse. A küldöttet nagy örömmel fogják fogadni a moldovai katholikusok, a kiknek szükségük van vallásos vigaszra.

+ Dömsödhöz egy órányira, az ürbői pusztán igen nevezetes esemény adta elő magát jan. 27 kén Egy ottani cselédnek neje gyermeket szült, s tejfogyatkozást adván okul, azt máshová adta szoptatásra. De az ifju nőnek emlöit gyermeke helyett más vendég keresé fel. Többször panaszkodott, hogy mióta gyermekét elvitték, álmában szokatlan nehézséget vesz észre, s öt valami szopja. Ezt meghallván kedvese, végire akart járni a dolognak, s egy éjszaka eljövén hozzá, mellé feküdt a szénaágyra. Kevés idö mulva felsikolt a nö; hogy itt a boszorkány! Sötétben kapkodván, a hivatlan vendég kisiklott kezeikből, mire a legény gyertyát gyujt. Hát látja, hogy az ágy előtt ott fekszik karikában egy kigyó. Erre lárma támadt, a dühös szerelmes vasvillát döf a kigyóba, s abból a tej, mint szökökut, ezer és ezer cseppben szökelt fölfelé, s az egész házat befecskendezte. Minden esetre nevezetes tünemény, mely egyszersmind azt is bizonyitja, hogy a kigyók télen át nincsenek mindnyájon zsibbadásban.

+ New-Yorknak 1786-ban 23,600 lakója volt, de már 1856-ban 700,000. New-Yorkban minden áruczikknek, legyen az akár élelmi akár fényüzési czikk, népességéhez képest sokkal nagyobb kelete van, mint akármely más városban, kivéve, tán St. Franciscot. Ennek bizonyitványául vegyük csak gáz-használatát, a mely részint szükségpótló, részint fényüzés, és használata rendkivül elterjedt. A ottani legnagyobb gáz társulat

---

drámának meséje ez: Nem lehet tudni, legalább magából a darabból ki nem vehető, pedig ám ez s ennek lehető indokolása volna a dráma menetének s magának a dráma csattanásának is a rúgója, menynyiben Teleki Mihály nagyravágyásának támpontjául szolgál, tehát, mondjuk, nem lehet tudni miféle magyarországi pártosokkali érintkezésből Teleki Mihály azt a reményt veszi magának, hogy ha Apafi magyar király lesz, ő meg akkor nádor leend. — Bánfi és Béldi ellene vannak Teleki légből kapott, a drámába sehol, mint tény, elé nem fordult, hihetőleg csak pletykából gyanitott terveinek. És ezért, vagy miért? Teleki Bánfit lenyakaztatja a részeges Apafival. — Apafiné rokona, jóltevője Telekinek, testvére Bánfinének.

Már sokszor elmondott és sokszor végre is hajtott törvénye a drámának, hogy egy uralkodó főérzés, legyen az nemes vagy aljas szenvedély; legyen az szülöi, gyermeki, hazafiui vagy bármely kötelesség, vagy legyen az bár a társadalom által erényképp elfogadott előitélet, — legyen tengelye a darabnak; csakhogy ezen főérzés, drámai azaz oly erős legyen, hogy ez, viszonyba tétetvén más érzések, kötelességek, viszonyok, előitéletek, szenvedélyek, viszonyba a külső és belső világgal — erős legyen küzdeni. — A főérzés viszonya a reáható körülményekhez, teszi a dráma meséjét; az ezekkeli küzdés szüli a drámai jeleneseket, melyeknek helyes lánczolatából, kifejléséből lesz a dráma — Például: Otheller oban a főérzés, a szerencsen szenvedélye Desdemonához; a veres tollas, Desdemona ragaszkodása, a velenczei háboru és minden, mi e darab bensejében történik, csak Othello szenvedélyének kivilágitásaul van s mert egy szenvedélylyel azon körülmények viszonyba hozatnak, a kifejlésnek történnie kell. — Könyves Kálmánban, Kálmánnak felvilágosodott szelleme tétetik küzdésbe, viszonyba. — A Bibor és gyászban, a hazaszeretet, egy, a néző előtt lángolásiban nyilvánuló, perczröl perczre növekedő szeretettel viszonyittatik.

Bánfi Dénesben, Teleki nagyravágyása lehetne a darab tengelye; de e nagyravágyás, e förugó csak szóval e illettetik; ez drámában nem szabad; és Teleki Mihály a 4-dik felvonással már eltünik, a drámai Teleki Mihályt nem hiszszük, hogy nagyravágyó volna; — a főérzésnek a kifejléssel semmi viszonya, semmi köze, — ott hagyta a — faképnél. — Bánfi halála, Teleki nagyravágyásával semmi áron sem jöhet drámai viszonyba; Teleki Mihály és Erdély kormánya egy európai drámának voltak, ha nem is fő, de minden esetre játszó személyei, melynek Szebasztopol alatt aligha utolsó felvonását adták; melynek forduló pontja magára Telekire nézve, a forradalmároktói elhajlása, drámai kifejlése pedig a német generalisok általi lenézése volt s utolsó jelenés Zernyesdnél; mi Jókai „Törökvilágában" igen mesterileg van kivive. — És itt helyén látjuk kimondanunk, hogy maga a Haraytól alapul használt Erdély aranykora czimü regény, nem tudjuk ugyan bizonyosan, de hézagaiból itélve, kisért a gondolat hinnünk, hogy azon regény más körülményeknek más időknek volt irva és más alakban; az idök változása öszszetörte azt s a közönség csak darabokban kapta, melynek egyik művészi forgácsából lett a „Törökvilág."

Ha „Bánfi Dénes"-ben szerző az erényes, a szerető Bánfinét állitja drámai viszonyba a kéjencz, a kalandor Bánfival, mint a regényben van, éz ezen viszony kivilágitására szerkezi, alkotja a körülményeket: ekkor Erdély aranykorának drámai momentumát eltalálta volna és a kifejlés igen nagyszerüvé tette volna, a maga nemében, drámáját. — Vagy lehetett volna Apafinét, a lángolón szerető Bánfiné testvérét viszonyitni, küzdésbe tenni Apafinak nejével — a nő kötelességeivel; vagy lehetett volna viszonyitni Béldit, a barátot, becsületest, a pártfelet a gyengeségbeni önfeletkezésből eredő drámai kifejléssel stb. stb. És mindenikből lehetne nem csak jó, hanem remek drámákat is irni — az ahoz értönek. — De „Bánfi Dénes mostani alakjában sem nem dráma, sem nem korrajz, hanem kórrajz azaz beteg rajz. Nem hiába, hogy Pesten Apafi, itt Bánfinak hivják, mert annak keresztelő papot éppen nem, de még komát sem fog lehetni kapni. — Aztán azok az Apafi részeg jelenései!.... Nem boroskansókban van a drámai, a nagyszerü, hanem az emberi szív és lélek mélyében. — A „velenczei kalmárban" tán drámaibb lett volna: ne csak mondatni a kalmárnak, hogy a hajók elsülyedtek a tengeren, hanem szinre hozai a felbőszült tengert, az orditó vihart, a recsegő árboczfákat széttépett vitorláikkal ... nem, a nagy költő, a tenger rettenetes viharát eszközül alá redeli, hogy a szivnek redöcskéjét bevilágithassa, mely titokszerübb, drámaibb. — Ha Bánfi Dénesben a testvérszeretet van viszonyba hozva a nő kötelességével és a lerészegedés nem a szinen történik és egy kissé jobban öszszállitva — tehetne jó jelenést is. Béldi elveszi a serleget s iszik Bánfi előtt, Bánfi dühbe jö. Ez remek, ez drámai Bánfi dölyfösségének kivilágitására; de kisszerü arra, hogy egy barátot, pártfelet, hazafit kiforgasson jelleméből, mint ez Béldivel történt. Drámai volna akkor, ha Béldi, a barát, a becsületes, a pártfél, a gyengeségbeni önfeledésből eredő botlással drámai viszonyban tétetett volna. — Bánfi hazafiságát igen kétségbe vonja az, hogy öt a sereg, söt legjobb barátai is, a főbb tisztek is ott hagyják, elpártolnak tőle a néző szeme előtt. Abban az időben szeretett vezért nem igen hagyott oda sereg, kivált Erdélynek Európához és a magyar királyhozi akkori viszonyaiban, s meg a török porta is fölebbviteli szék volt. Ezen jelenés nélkül lehet Bánfi elhagyott, ha drámai szükség volna is reá, hogy elhagyott legyen; de „Bánfi Dénes"nek mostani szerkezetében csak kettőre van szüksége t. i. először, hogy a repertoirból kihagyassék; másodszor, hogy szerző újból dolgozza ki, mert tagadhatlanul, van reá hiva s nagy öröm, ha a becsületes szinész ures idejét nemesen felhasználja —

Gyárfás F.

Erdélyi könyvészet.

176. Carte de rugăciune pentru tinerimea evlaviósă de legea drepteredinciosă răsăritenă. Sibiiŭ, în Tipografia Dieceseană la anulŭ 1856, 8-o.

177. Acathistulŭ prea sântei Născatórei de Dumnezeu si alte Rugăciunĭ. Sibiiŭ, tipărit în Tipografia Dieceseană, la anulŭ 1855 8-o.

178. Cântece de stea si Colinde ce se cântă la nasterea luĭ Hs. Is. Brosiura înntăi. Brasovŭ. Editoriŭ provăsuitoriŭ Georgie Ucenescŭ. 1856. 24-o.

179. Teatru dramaticŭ roman din Bucurestĭ. Gean sau un amor francedi. Melodramă vodibilă originală. Cu o colectie de Poesiĭ Nuoĭ de George Parissien. Editoriŭ si Provăsnitoriŭ Georgie Percioc. 8-o.

180. Ces. Reg. Priv. Asiedămîntu de asecurare în Triest. Assecurarea de viatiă 1853 8-o.

181. Călindariŭ pentru Poporulŭ Românŭ, cu privire la mai multe cerintiă ale lui pe anulŭ comunŭ 1857. Întocmit de Georgiŭ Baritiŭ. Anulŭ VI. Pretiulŭ 20 cr. m. c.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Compagnie Manhattan) kimutatásából kitünik, hogy az 1834-ben megalapittatása ötödik évében 12,608,000 kubik-láb gázt állitott elő.

1840: 15,409,000 kubik-lábot.
1850: 103,514,000. „
1855: 470,264,600 „

A vevők száma természetesen ugyanazon arányban növekedett. 1839-ben 439-en; 1840-ben 680-an; 1850-ben 3689-en voltak.

Ez éven kezdve minden évben 2500-al növekedett, s 1856-ban már 18,000 et tett a gázvevők száma.

A társulat 1850-ben 3797 utczalámpát, 1856-ban már 7413-at látott el. Ez óriási elterjedésnek oka természetesen a gáz árának alászállása. 1835-ben 1000 kubik-lábnak ára 7 dollár; 1836-ban 6 dollár. 1838-ban 5 dollár; 1839-ben 4 dollár; 1851-ben $3\frac{1}{2}$ d. 1852-ben 3 d és 1856 october havában $2\frac{1}{2}$ dollár volt.

A Manhattan-társulat csak a nyugoti városrészt látja el, a hol 1855 ben 750,000,000 kubik-láb gáz égett el

+ Szolnok, febr. 21-kén. A vas-sínek a Tisza bal partjától a tényői pusztán már majdnem Karczagig lerakvák. Elszaszi Mühlhausenben készült négy mozdony: Tokaj, Beraun, Königswart, Sazawa (tisztelet becsület mindenféle névnek és nemzetiségnek, de a magyar alföld, hiszszük, örömestebb olvasta volna a három utóbbi helyett: Debreczen Karczag, Várad neveit vagy 100 födetlen vonat-málhaszekérrel a folyam tulpartjára már átszállittatott. Szolnoktól Debreczenig s Nagy-Váradig sz ségeltetik 66,000 darab sín; egy darab sulya $3\frac{3}{4}$ mázsa, ára 50 pft.—a meszsziről idáig szállitott vas fuvarbére tulhaladja magát a sín eredeti árát. A tavasz nyiltával hozzáfognak a városon kivül egy uj ideiglenes (?) indóház épitéséhez, hanem a vaspálya egyfelől a szolnok-abonyi vaspályába vezettetve, más felől a várost megkerülve a Zagyván át a tényői tiszahidhoz vitetnék, mely utobbinak épitéséhez s még az öszig bevégzéséhez az előkészületek meg vannak téve. (P. Napló.)

+ Ő cs. k. Ap. Felsége a szász-evangelikus lelkészeknek 1855 és 1856-ban megszüntetett dézmájuk kárpótlására 133,333 frt és 20 krt p. p. legkegyelmesebben utalványozni méltóztatott.

Ausztriai birodalom.

— Az ausztriai kormány — mint egy berlini lapnak irják Párisból — Bourquenay báró bécsi franczia követ kérdésére most már határozottan kinyilatkoztatta, miképp a fejedelemségek márt. 30-kán kileszznek üritve. A csapatok oda hagyják az országot, hanem a határszéleken fognak állomásozni. Eziránt sem hiányoztak kérdezkedések, de a melyeknek nem volt más eredményök, mint hogy Ausztria kijelentette, miképp a fejedelemségek ujraszervezése közben kiüthető mozgalmak a szomszéd államnak kötelességévé teszik saját határának egy figyelő sereg általi őrzését. Hogy e nyilatkozat Párisban nem igen tetszik, azt nem szükség mutogatni. Jól értik ott, hogy mit akar Ausztria, s mivel ugyanazt akarják, azértoly érzékenkedők. Ausztria egy figyelő sereg felállítása által ellensulyozni kivánja azon izgatást, a melyet orosz-franczia befolyás az egyesülés elöidézésére mozgásba hozott. S éppen ez ellensulyozó hatástól féltek Párisban.

Az „Österr. Ztg." bizos kutfőkből tudni akarja, miképp a „Morn. Post" tudósitása Sándor császárnak tavaszszal Párisba leendő menetele iránt, valósul. Az előkészületek e czélra már is kezdődnek.

— Buol gróf, mint állitják, egyetértőleg a középolasz államok diplomatiájával, Piemontnak azon netaláni viszketege ellen, hogy magát olasz nagyhatalmasságnak tekintse, és mint ilyen viselje, hatályos megelőző rendszabályokat állapitott meg.

Bécsből febr. 25-én irják: Tegnap várattott ő excellentiája b Bruck pénzügyi minister úr Bécsbe és még e napokb n fog ő excja Buol gr. és Bach b. úr is ide érkezni.

— Néhány nap óta Bécsben azon hir terjedt el, hogy az állam a Rotschild-házzal és a hitelintézettel egy 150 milióinyi lotteria-kölcsönt kötött. E hir, mely több hirlapba átszivárgott, oka volt állampapiraink jelentékeny hanyatlásának. Illetékes körökben ilynemü finantialis mütétről távolról sincs szó, M. S.

Külföld.

Anglia. A diplomatia ezuttal egy kis olajágat mutathat fel tavas elő zsengéje gyanánt. Mig Bombayból azt táviratozzák, hogy folyton folynak az uj csapatszállitások a persa öblöbe, a London és Párisból jövő legnjabb tudósitások mind megegyeznek abban, hogy a persa-angol viszály ki van egyenlitve. Angolország és Persia közt helyreállott az egyetértés. A feltételek szabályozása febr. 20-án történt, azoknak egyike azt tartalmazza, hogy Angolország mindazon városokban, melyekben orosz consul van, szintén egy consult tartand. Herátot a persák, Abusirt pedig az angolok odahagyják. Beszélik azt is, hogy Karrak szabadkikötővé alakittatnék. Különösen kilenne kötve az, hogy a Sah Afghanistán ügyeibe többé nem elegyednék, mert tulajdonkép Persiának ez oldalróli befolyása nyugtalanitotta a brit kabinetet s bizonyos tekintetben e szolgált okul a jelen háborura is. Biztos tudósitást e részben nem soká az angol alsóházból várhatunk, a hol Palmerston kétségkivül teendi azon közlést, melyre a Morning Postnak febr. 25-ki sürgönye csak előkészitni kivánt. Feruk-khán a Sahnak föltétlen megbizásával alkudozott.

Francziaország. Bármi kétséges jövőjünek tartjuk is mi a dunai fejedelemségek egyesitését, a francziák egyéb ábrándos eszmék hiányában nem akarnak azzal felhagyni. Az „Ind. belge" azt hiszi, hogy az osztrák cabinet aligha jól számit ez ügyben Anglia támogatására, mely az orosz befolyást nem akarja Ausztria befolyása által helyettesitve látni s anynyira közeledik a tuileriák cabinetjének nézete felé, hogy Párisban Clarendon lordot megint az unio ügyvédének tekintik.

— Egy berlini lapnak irják Párisból: Molé salonjának bezárása, hol az orleansi államférfiak gyermekei szokták összejönni, még mindig a beszéd tárgya. Ez a kormány válasza azon manifestatiókra, melyekre a régi parlamentari pártok legujabb időben, névszerint az academiában felbátorodtak. A régi rendszer emberei és az uj kormány közt átalában az elkeseredés növekvőben van. Részint a rendőrség balfogásai ennek az oka, s a mi a legszorosabb, itt nem egy politikai rendőrség, de anynyi van a hány miniszterium, Minden igazgatási főnök s ezen kivül Fould, Morny és Persigny bir saját jól szervezett rendőrséggel, melynek kéznéltartásából még csak titkot sem csinálnak. Beszélik, hogy Thiers a napokban Foulddal találkozván, ezen kérdésre: hogy aludt ön? igy válaszolt: „Nem tudja ön? O! azt hittem, hogy önt jobban szolgálják." A kémektöli félelem anynyira megy, hogy Magne pénzügyminiszterről azt beszélik, miszerint egy napon egész cseléd ségét megváltoztatta, mivel egyikben sem bizott. Másnap viszsza fogadta őket, mivel azt hitte, hogy mindazon egyének, kik a megürült helyekre ajánlkoztak, más által ösztönöztetnek, hogy a miniszternél minden áron bérbe szegődjenek. Az időnként nagyon kedvetlen Páris ily dolgokat, rosz hangulata kifejezésére talál fel, hanem feltalálása nincs minden igazság nélkül."

— A „Constitutionnel" fölvilágositásokat ad az ausztriai olasz birtokok biztositását illető ausztriai-franczia szerződésről. A szerződés csak azon esetre volt kötve, hogy ha Austria háborut izent volna; az most már nem egyéb holt betünél.

Párisból febr. 23-án irják: „Mint jólértesült kutfőből hallszik, a neufchateli ügy közel áll a kielégitő megoldáshoz: noha ezt nem lehet éppen oly gyorsan eszközölni, mint eleinte reméltek. Az alkudozás itt szakadatlanul foly Walewski gróf, Kern tudor s Hatzfeld gróf közt. A tegnapi értekezlet végével Kern tudor tüstént sürgönyöket küldött saját kormányához.

Törökország. Stambulból febr. 13-án irják: A porta felhagy azon szándékával, hogy 10,000 embert küldjön a dunai fejedelemségekbe; csak arra szoritkozik, hogy szükség esetében a Ruscsuk és Szilisztria közt öszpontositott csapatokat oda küldendi.

— Keresztény ujonczoknak a török hadseregben mikép leendő beillesztése nagy szeget üt a magas portának fejébe. E részben már lényeges nézetkülönbség jött létre. Mint hallszik, Omer pasa a mellett van, hogy minden vallásu katonák ugyanazon hadtestben olyasztassanak egybe. Azonban ugy látszik, hogy a tábornokok nagy része nem osztja az ő nézetét s a részletbeli nehézségeken megbotránkozik Ilyenekül tünnek fel: annak lehetősége, hogy némely ezeredben keresztény katonák képezhetik igen könynyen a többséget; hogy kétféle konyhát kell tartani csaknem egész éven át, a keresztények és muzulmanok különböző böjtjei miatt; ide járul annak lihetősége, hogy a főtiszti rangokat majd egészen a nem-muzulmánok nyerhetnék el nagyobb értelmességök és ügyességök következtében. S egészben nem-muzulmánokból alakitott hadtestek éles ellentétet képeznének a muzulmánokkal szemben, és béke idejében is a legvégzetteljesb bonyodalmakat idézhetnék elő.

— A „Journal de Const" közli a moldvaoláh fejedelemségek részére egybehivandó ad hoc-divánokra vonatkozó fermánt, egy bévezetés kiséretében, melyben megmutatni igyekszik hogy a szultán czáltal a szövetségesek szabadelvü szándékai és a fejedelemségek érdekei, valamint koronájának jogai iránt igazságoa kivánt lenni. Minden rend illően lesz képviselve: a bojárok, papság, a földbirtokosok, a szabad üzletek, a kereskedők és pórok ohajaikat már most nyilvánithatják, s jogos igényeiket érvényesithetik. A fennálló viszszaélések elhárittatnak, s minden közigazgatási ág a megkivánható reformot nyeri. Kabul effendi és Kiamil bey meg vannak bizva a fermánt Jaszsziba és Bukarestbe vinni.

— A „J. de Const." irja, hogy a Lyons admirálhoz küldött parancs, miszerint minden rendelkezése alatt álló nagy gőzösét Maltába küldje, összefüggésben áll az angol-persa háboruval; e gőzösökkel csapatokat akarnak szállitni Asiába.

Oroszoraszág. Kaukazusból érkezett levelek szerint az oroszok egy idő óta ismét véres harczokat voltak kénytelenek Samillal vivni, ki hasonlithatatlanul több harczost gyüjtött maga köré, mint bármikor volt, de ez ütközeteknek semmi nevezetesb eredményök nem volt. Azonban egy levelező mégis azt állitja, hogy az oroszok a Terek-területen nem jelentéktelen előhaladásokat tettek.

Ujposta.

A persa-angol viszály szépen eligazodik az európai nagy békebiró városában. Feruk-khán késznek nyilatkozott egy békeszerződvény aláirására, s kormánya megbizása következtében lemondott azon 300,000 ft sterling ről is, mit egy előbbi szerződés következtében Persia még Angliától követelt. A békeszerződvény javaslata oly pontokat tartalmaz, melyek Angolországnak Persiában ugyanazon kedvezményeket biztositják, mint Oroszországnak, s az angol befolyást egyenlősitik az oroszéval. Mindenütt, hol Oroszországnak diplomatiai képviselői vannak, Angolország is állithat consuli állomásokat, kivéve a Káspi tenger partmellékét mintán a Persia és Oroszország közt régóta fennálló szerződés nem engedi meg ezen környékben idegen consulok jelenlétét.

— Mig a chinaiak bátorsága az angolokkali ujjhuzásra növekvőben van, az angol parlamenti csaták eredménye Chinára vonatkozólag elcsüggesztő. A miniszterium a felsőházban csak 146 szóval győzött 110 ellen, s az alsóházban Russell a miniszterium ellen szónokolt, a chinai háborut kárhoztató Cobden-inditvány javára.

— Konstantinapolyból febr. 20-ról távirják: Mehemed bey, a cserkeszek feje, itt 440 embert, többnyire lengyelt, toborzott, a kik két angol hajón a Cserkeszföldre elmentek. Egy távirati sürgöny jelenti, a beszszarabiai határszabályzó bizottmány munkáinak bevégződése már tényül vehető.

— A török szultán emlékiratot kézsz l a nagyhatalmakhoz intézni, Montenegro ellen teendő rendszabályait igazolandó. Daniló herczeg a franczia császár nagy palástjához kapaszkodik, a mióta érzi, hogy azt a muszka töménynszag átjárta.

— A stambuli haditanács azon nézetet vallja, miképp a porta nem-muzulmán alattvalóit mind a muzulman ezredekbe kell besorozni. Azt hiszik, hogy a Tansimat tanács is ily értelemben nyilatkozandik.

Párisban az angol kabinet bizonyos nézeteinek változásáról akarnak tudni. A brüsseli „Indépendance" aztállitja, hogy Ausztria könynyen csalódhatik, ha a fejedelemségek unioja elleni törekvéseiben Anglia feltétlen gyámolitására számol. Párisi levelek szerint Walewski gr. és Hübner báró közt az unio ügyében heves viták folynak, melyekben az angol követ az ausztriait nem gyámolitja. Ha igaznak veszszük a politikai körök azon nézetét, hogy a persa-angol viszály ily rögtöni fordulata orosz befolyásnak tulajdonitandó, azt kell sejtenünk, hogy az angol kormány kéz alatt némi engedményeket tett az orosznak, s hogy átalában a nagyhatalmak állásában jelenleg nagy változás készül.

Bécs, febr. 27. Ő Felségeik a Császár és Császárné mart. 7-én Görczbe érkezendnek és mart. 10-én szándékoznak a császári székvárosba viszszatérni.

— Ő cs. k. Felsége a Schaumburgban beteg volt József főherczeg, ottani tudósitások szerint, ismét jól érzi magát és nem sokára Bécsbe utazand.

Bécsi börze. Február 27-dikén 1857. — 5%-es metalliques. $83\frac{15}{16}$; 5%-es nemzeti kölcsön $86\frac{1}{4}$; 5%-es alsó austr. urb. kárp. 87; 5%-es magyar és gall. urbk. $79\frac{3}{4}$; 1854-diki sorsjegykötelezvény: 308; 1839-diki sorsjk. $153\frac{3}{4}$; 1854-diki sorsjk. $109\frac{7}{8}$: Éjszaki vasút: 2285; Államvasút: 313; Tiszai pálya: $204\frac{1}{8}$; Bankrészvények: 1040; Dunaközhajózási részvény: 590; Pesti lánczhid: 76; Amstedámi váltó: $86\frac{3}{4}$; Augsburg: 104; London: $10.7\frac{1}{2}$; Páris: $120\frac{3}{4}$; Bukurest: 268; Vert arany értéke: $5\frac{3}{4}$; Ezüst: $4\frac{1}{2}$.

Nyilttér.

A gazda közönséghez!

Rajka Péter kolozsvári gépész ur által készitett szecskavágó gépet édes atyámnál, Török Emánuelnél, Megykeréken használtatni láttam. S annak sok oldalu jó tulajdonairól meggyőződtem, jelesen: egyformán vághatni rajta szalmát, szénát és törökbuza-kórét,- s a nélkül, hogy a hajtón kivül más segitséget kellene hozzá alkalmazni, egy cseléd képes azon naponként megerőltetés nélkül 100 véka szecskánál többet vágni,- mely szecskát kurtább vagy hoszszabb mekkoraságban a gép szervei módositott alkalmazásával állithatni elő a vágónak tetszése szerint. Mind ezen jó tulajdonainál, valamint mérsékelt áránál fogva is ezen szecskavágó gépet, kivált mostani takarmányszükség idejében minden okszerü és takarékos gazdászat számára ajánlani merem.

Kolozsvártt febr. 27. 1857.

Török Antal.

Fölhivás Szilágyi Virgil urhoz.

Megszüntetett „Budapesti Viszhang"-ja volt egész évi előfizetőinek egyike ohajtja tudni, mily számtani alapon feneklik önnek abeli intézkedése, miszerint a „Magyar Néplap"-ból — melynek egész évi előfizet. dija hat ezüst forint — csak a február, juniusi számokat kapja, és a helyett hogy az egész évi előfizetés kiegészitésére, azaz egy ezüst forint beküldésére fölhivassék, a „Néplap" kilencz hiányzó számára, ha ezeket birni kivánja, egy ezüst forint beküldésére kényszeritetik. Kötelességében állott volna önnek nem de nobis sine nobis az előfizetők erszényének rovására lapokat rendelgetni, hanem lapjának világot látott három számára tett kiadások lelkiismeretes levonása után a residuumot aránylagosan meghatározni, és ezt az illető tulajdonosok szabad rendelkezésére bocsájtani. Mert öt ftért — a „Budapesti Viszhang" előfizet. dijért hat ftos ujságot — a „Magyar Néplap"-ot az előfizetők számára akép decretálni, hogy a Budap Vishang kijött három számáért a Néplapnak kilencz számát nélkülözzék, és ugyan ezen lapnak öt hónapi folyamáért 2 ft. 30 kr. helyett ötöt fizetni kénytelen tessenek, viszszaélés azon bizalommal, melyre az előfizető közönség lapjának fölkarolása által személyét méltatta.

Ezeknek nyomán fölhivatik ön, nyilatkozzék világosan az előfizetési pénzekkel üzött sáfárkodás iránt; ellenkező esetben fogja tudni a magyar irói kar, melynek tekintélye compromissioban forog, fogja tudni a müvelt olvasó közönség, mit tartson ön eljárása felől.

Várady Móricz.

Hibaigazitás. Mult számunkban a külföld második hasábja. alulról számitva a 16-dik sorban rendszabályokra helyett olv. rendszabályok; a harmadik hasáb. alulról szamitva 22-dik sor porosz-angol helyett olv. persa-angol; a 4-ik hasáb 1-ő sorában: Banatinszky helyett olvasd Bariatinszky a 19-ik sorban rendeltenhely. olv. rendetlen; 21-ik sorban Ararnttól hely. Araratról; a 46-ik sorban szójázik helyett: szójáték: az 50-ik sorban ismét több sajtóhiba lévén, elég legyen csak anynyit megjegyeznünk, hogy a szójátek csinaló egy Napoleon keresztnevü emberrel ivott sört, nempedig embert ivott.

Tulajdonos és felelős szerkesztő: **BERDE ÁRON.**

HIRDETÉSEK.

(109) (1—6)

Tudásul.

Mindenféle földtehermentesitési ügyekel intézésére ajánlja magat Szebenben **Tallmayer** J. F, a ki mint a Bécsben levő cs. k. első kiválts. biztositó társaság főügyvivője mindennapi közlekedésben áll ezen társasággal s igy azon kedvező állásban van, hogy az illető obligatiokat a legméltányosabb árfolyamszerint igen csekély dijért eladathatja.

(110) (1—3)

Hirdetmény.

Erdélyi urbéri papirokat Szebenben Gouma N C. Kereskedőház vásárol s a leghitelesebb árkelet szerint fizeti, mint erről a t cz. közönség a nemzeti kölcsön s más állampapirok vásárlásával is meggözödhetett.

(112) (1—3)

Stajer Fünedv.

Melybetegeknek.

Nagyon ajánlható ezen nedv, köhögés nátha, hurut torok és mellfájásban Kivált tüdőbetegeknek és reketség ellen ajánlható, nem csak korosabbaknak hanem Gyermekeknek is hasznos.

Purgleitner József, készitő
Raktárom van Kolozsvárt
Kozák Eduard Katonához
czimzet fűszerkereskedésében.

fris Lucerna
Lóherre, (Stajer klee)

Tarló Répa,
Burgundi-Répa
és minden nemü fris vetemány-magok kaphatók
Kolozsvárt Kozák Eduard Katonához
czimzet fűszerkereskedésében

(111) (1—3)

Földbirtokok elszerzése.

Bár mekkora kiterjedésü erdélyi vagy magyarországi földbirtokok legjobb ároni elszerzését igen jutányos dij melett mely csak is a vásár megejtése után fizetendő — elvállalja alább irt, ki is terjedelmes kül- és belföldi összeköttetéseinél fogva, képes, igen rövid idő alatt bár mely jószágra is vevőt szerezni. — Bővebben értekezhetni bérmentes levelekben. Kolozsvárt posta restante.

Rákosy Károly, czim alatt.

(113) (1—4)

Ertesités.

A tordai helytt lakó birtokosságból választmány alakulván a commassatio a létesitése kérdéseinek megoldása végett, az munkálatot több ülések alatt bevégezte; s már ezen ügy a bel és kül. összes birtokosság közös értekezlete tárgyává vált; következőleg fölhiv az avégre megbizott tordai elöljáróság minden kül és belbirtokosokat, összesen, egyenkint, magok személyekben, vagy megbizottak általi megjelenésre — a tordajárási cs. k, hivatalától engedményezett, e folyó 1857-ki év márt, hó 22-kén, Tordavárosa kebeliben, e gyülés tartására alkamas közhelyen megkezdendő és a commassatiot illető kérdések végleges megállapitásáig folyton tartandó közös tanáskozásra Kelt Tordán, febr. 22-kén 1857

Nyomatott az ev. ref. főtanoda nyomdájában.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.